

**T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULUNDA ÖĞRENİM GÖREN
ÖĞRENCİLER İLE DİĞER FAKÜLTELERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
GENEL ÖZ-YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
MEVLÜDE ALTUN**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. TANER BOZKUŞ**

BARTIN-2019

KABUL VE ONAY

Mevlüde ALTUN tarafından hazırlanan “*Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrenciler İle Diğer Fakültelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi*” başlıklı bu çalışma, **28.12.2018** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Doç. Dr. Taner BOZKUŞ (Danışman)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Süleyman GÖNÜLATES

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Zeynep YILDIRIM

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../...../..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Metin SABAN
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Taner BOZKUŞ, danışmanlığında hazırlamış olduğum “Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrenciler İle Diğer Fakültelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

28.12.2018

Mevlüde ALTUN

ÖNSÖZ

Bu araştırma Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada beden eğitimi bölümü ile diğer fakülteler arasındaki farklılık araştırılmıştır. Çalışmanın özünde öz yeterlilik kavramı yer almıştır. Öz yeterlilik kavramı bireylerin sahip oldukları potansiyelin farkında olma düzeyi olarak değerlendirilmektedir. Üniversite eğitimi alan bireylerin edindikleri bilgi, beceri ve deneyimlerin farkında olmaları gelecekteki kariyerleri ve verimlilikleri açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan araştırma sonuçları farkındalık oluşturma ve yönlendirme açısından önem taşımaktadır. Bu amaca yönelik yapılan anket uygulamalarında tüm samimiyetleriyle soruları cevaplayan öğrenci arkadaşlarıma ve bu çalışmada yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam Doç. Dr. Taner Bozkuş'a ve emeği geçen diğer tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Aynı zamanda eğitim hayatım boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen her zaman yanımda olan aileme, arkadaşlarıma ve öğrencilerime çok teşekkür ediyorum.

Mevlüde ALTUN
Bartın, 2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrenciler İle Diğer Fakültelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi

Mevlûde ALTUN

Bartın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Taner BOZKUŞ

Bartın - 2019, Sayfa : XIII + 48

Bu çalışmada Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu gönüllülük izni alınan, tesadüfi olarak seçilmiş 800 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın değişkenlerini ölçmek için Genel Öz - Yeterlik ölçeği (GÖYÖ) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda genel öz-yeterlik puanları cinsiyete göre anlamlı bulunmamıştır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanı yaş değişkenine göre 21-22 yaş düzeyinin lehine anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam ve alt boyut puanları diğer fakültelerde (Eğitim,Fen,Edb,Müh,) öğrenim gören öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Aynı şekilde Örneklem grubunun genel öz-yeterlik toplam ve alt boyut puanları 4. Sınıflar lehine anlamlı bulunmuştur. Sınıf değişkeni açısından BESYO bölümlerinden olan beden eğitim ve spor öğretmenliği alanı genel öz-yeterlik puanları diğer bölümlere nazaran anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Genel Öz-Yeterlik ; BESYO ; GÖYÖ

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

Examination of General Self-Efficacy of Students Studying in Physical Education and Sports College and Students Studying in Other Faculties

Mevlde ALTUN

BARTIN UNIVERSITY

Social Sciences Institute

Department of Physical Education and Sports

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Taner Bozkuş

Bartın-2019, Page: XIII + 48

In this study, general self-efficacy levels of students of Physical Education and Sports College and other faculties were examined. The sample group of the study consisted of 800 randomly selected volunteers. In order to measure the variables of the study, General Self-Efficacy Scale (GSE) and personal information form were used.

At the end of the study, general self-efficacy scores were not found to be significant according to gender. The general self-efficacy score of the students studying at the physical education and sports college and other faculties was found to be significantly higher in favor of the age group 21-22. General self-efficacy total and sub-dimension scores of the students studying in physical education and sports college were found to be statistically significant compared to the students studying in other faculties (Education, Arts-Science, Engineering). Similarly, the overall self-efficacy total and sub-dimension scores of the sample group were found to be significant in favor of Grade 4 students. In terms of class variable, general self-efficacy scores of physical education teacher, which is one of the departments of physical education sports school, were found to be significantly higher than the other departments.

Key Words: General Self-Efficacy ; Physical Education Sports ScHool ; GSE

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA</u>
KABUL VE ONAY	iii
BEYANNAME.....	ivv
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Problemi	2
1.1.1 Alt Problemler	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5 Varsayımlar	4
1.6 Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	6
ÖZ-YETERLİK VE GENEL ÖZ-YETERLİK.....	6
2.1 Öz-Yeterlik	6
2.1.2 Öz-Yeterliğin Kapsamı.....	7
2.1.1 Öz-Yeterliğin Oluşumu, Boyutları ve Temel Kaynakları	8
2.1.2.1 Kişisel Performans Tecrübeleri (Kişisel üstünlük yaşantıları)	8
2.1.2.2 Başkalarının Tecrübeleri veya Dolaylı tecrübeler (model alma)	9
2.1.2.3 Sözel İkna (Etkileyici sosyal iletişim).....	10
2.1.2.4 Duygusal Deneyim ya da Fizyolojik Durumların Kontrolü	10
2.1.3 Öz-Yeterlik İnançlarının Genellenebilirlik Düzeyine Göre Sınıflandırılması..	11
2.1.3.1 Göreve-Duruma Özel Yeterlik.....	12
2.1.3.2 Alana Özel Yeterlik	12
2.1.3.3 Genel Yeterlik	12
2.1.4 Öz-Yeterlik İnancının Gelişimindeki Süreçler.....	12
2.1.4.1. Bilişsel Süreç.....	13
2.1.4.2. Duygusal Süreç.....	13

2.1.4.3. Gdsel (Motivasyonel) Süreç	14
2.1.4.4. Seçme Süreç	14
2.2. Genel z-Yeterlik	15
2.2.2 Genel z-Yeterliğin lilmesi	15
2.2.2.1 Bandura Yaklaşımı	15
2.2.2.2 Genel z-Yeterliği lm	16
2.2.3 Genel z-Yeterlikle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	16
2.2.4 Genel z-Yeterlikle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	17
BÖLÜM III	18
YÖNTEM	18
3.1 Araştırmanın Modeli	18
3.2. Araştırmanın Evren ve rneklemi	18
3.3. Veri Toplama Araçları	18
3.3.1 Genel z-Yeterlik leği (General Perceived Self Efficacy Scale –GSE)	19
3.3.2 Kişisel Bilgiler Anketi	19
3.4. Veri Analizi	19
BÖLÜM IV	20
BULGULAR VE YORUM	20
4.1. Örneklem Grubuna Ait Açıklayıcı Frekans ve Yüzde Değerleri	20
4.2. Bağımlı Değişkenin Demografik Değişkenlerce Anlamlı Olarak Farklaşıp Farklaşmadığını Saptamak zere Yapılan Hipotez Testleri	22
BÖLÜM VI	33
5.1. TARTIşMA VE YORUM	33
5.1. ÖNERİLER	39
KAYNAKLAR	37

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil

Sayfa

No

No

1	Öz-yeterliğin genellenebilirlik düzeyine göre sınıflandırılması	10
2	.....	
3	.....	
4	.....	
5	.....	
6	.....	
7	.....	
8	.....	
9	.....	
10	.....	
11	.....	

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
1 Yaş Değişkenine Ait Frekans Ve Yüzde Dağılımları	20
2 Cinsiyet değişkenine ait frekans (<i>f</i>) ve yüzde (%) dağılımları	22
3 Eğitim Görülen Fakülte Değişkenine Ait Frekans (<i>F</i>) Ve Yüzde Dağılımları.....	22
4 Sınıf Durumu değişkenine ait frekans (<i>f</i>) ve yüzde (%) dağılımları.....	22
5 Genel Öz-Yeterlik puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları	23
6 Genel Öz-Yeterlik alt boyut puanlarının cinsiyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları	24
7 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları.....	24
8 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Yetenek ve Güven boyutu puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları.....	26
9 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin çaba ve direnç boyutu puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları.....	27
10 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları arasında farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin t testi sonuçları	28
11 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Yetenek ve Güven alt boyut puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Yetenek ve Güven alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermemelerine ilişkin t testi sonuçları.....	29
12 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Çaba ve Direnç alt boyut puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören	

öğrencilerin Çaba ve Direnç alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin t testi sonuçları.....	29
13 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları.....	30
14 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Yetenek ve Güven alt boyutu sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova ve LSD Testi sonuçları.....	31
15 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Çaba ve Direnç alt boyutu sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova ve LSD Testi sonuçları	32
16 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları.....	33
17 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin yetenek ve güven alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları.....	34
18 Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin çaba ve direnç alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları.....	35

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
Ek A. Genel Öz-Yeterlik Ölçeği	47
EkB. Envanter Kullanım İzni.....	48
Ek C. Kişisel Bilgiler Anketi	49
EkD. Öz Geçmiş.....	50
EkE. Ayrıntılı Analizler.....	51

KISALTMALAR

- 1 GÖYÖ: Genel Öz-Yeterlik Ölçeği
- 2 BESYO: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

GİRİŞ

Üniversite eğitimi bireylerin örgün eğitim hayatlarının son halkası olmakla birlikte mesleki anlamda uzmanlık sürecini de içermektedir. Bu süreçte alınan eğitimler, edinilen teorik ve pratik bilgiler bireyin kişisel ve sosyal gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu amaçların yanında analitik düşünebilen eleştiren ve sorgulayan bireyler yetiştirmek de üniversitenin önemli görevlerindedir. Yıllar içerisinde alınan eğitimler kazanılan teorik ve pratik bilgiler bireylerin problem çözme becerilerinde, başarılı ve üretken olmalarında yeterli olup olmadığı araştırmacılar tarafından tartışma konusudur. Bandura'nın 1977 yılında ortaya attığı sosyal öğrenme (bilişsel) kuramında ilk olarak ifade ettiği öz-yeterlik kavramı bu konuda araştırmacıların yoğun olarak dikkatini çekmiştir. Bandura öz-yeterlik kavramını kişinin belirli bir davranışı yada görevi gerçekleştirmesi için kendisinde mevcut olan gerekli öğeleri (becerileri) organize bir şekilde bir araya getirip görevi başarma kapasitesi hakkında kendisine olan inancı olarak tanımlamıştır (Bandura,1977). Bu kavram araştırmacılar tarafından özetle bireyin kendisi hakkındaki yeterlilik inancı ile nelere sahip olduğundan ziyade becerileri dahilinde neler yapabileceğini fark etme olarak da ifade edilmektedir (Luszczynska, Gutierrez-Dona, & Schwarzer, 2005). Buradan hareketle bireyin sosyal ve akademik durumlar karşısında göstereceği performansın temelinde öz-yeterlik algısı olduğu söylenebilir. Literatürde birçok araştırmacı da öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin , kendilerine daha yüksek hedefler koyduğunu, buna bağlı olarak motivasyon seviyelerinin de arttığı ve daha iyi performans sergiledikleri ifade edilmiştir (Shea ve Guzzo, 1987; Bandura, 1997; Gibson, 1999; Gibson, Randel ve Early, 2000; Bray, 2004). Bu araştırmalarda göstermiştir ki üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik düzeyinin yüksek olması hem öğrenme performanslarını hem yeteneklerini hem de aldıkları teorik ve pratik eğitimin verimli kullanılması konusunda ciddi faydalar saylayacağı düşünülebilir. Günümüzde birçok üniversite mezunun iş bulma ve verimlilik noktasında problem yaşadığı bilinen bir gerçektir. Öz-yeterlik inancı olmadan var olan bir bilginin üretkenliğe dönüşmemesi yüksek bir hedefin olmaması ve buna bağlı olarak da motivasyon düşüklüğü ciddi sosyal ve ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Bu bağlamda da öz-yeterlik bir sporcu veya üniversite mezunu bireyin teorik ve pratik eğitimini birleştiren ve tam kapasite ortaya çıkmasını sağlayan durum olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma açısından da üniversite mezunlarının eğitim esnasında bu alanda güçlendirilmeleri dolaylı yoldan önemli sosyal ve ekonomik faydalar sağlayacaktır.

1.1 Araştırmanın Problemi

BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik düzeyleri çeşitli değişkenler açısından farklılaşmakta mıdır?

1.1.1 Alt Problemler

- a) BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik alt boyutları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam ve alt boyut puanları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- b) BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam ve alt boyut puanları yaş değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- c) BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam puanları farklılık göstermekte midir?
- d) BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik yetenek ve güven alt boyutu puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik yetenek ve güven alt boyutu puanları arasında farklılık göstermekte midir?
- e) BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik çaba ve direnç alt boyutu puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik çaba ve direnç alt boyutu puanları arasında farklılık göstermekte midir?
- f) BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- g) BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik alt boyutları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- h) BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik toplam puanları bölüm değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
- i) BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz - yeterlik alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ile alt boyut puanlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesini oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Günümüzde üniversite eğitimi liseden sonra bireylerin kariyerlerini, iş ve meslek yaşamını belirleyen bir pozisyondadır. Üniversitelerde verilen teorik ve pratik eğitimler iş hayatında bireyin ihtiyacı olan donanımlardan bir kısmıdır. Ancak bu teorik ve pratik bilgiler iş hayatında başarılı olma adına yeterli olmamaktadır. Üniversiteden sonraki süreçte bireylerin kendilerini sunuş şekilleri iş motivasyonları ve bilgilerini ortaya çıkarış şekilleri farklı olmaktadır. Aynı üniversiteden ve aynı bölümden mezun olmuş iki mezun arasında ciddi performans farkları olmaktadır. Buna bağlı olarak da birçok şirket ve insan kaynakları birimleri mülakatlarla bireyin kendini ve becerileri ifade etme şekillerine dikkat etmektedir. Çünkü kişisel özellikler kişisel performans düzeylerini etkilemektedir. Bu kişisel özelliklerden biride araştırmanın temel konusu olan genel öz-yeterlik kavramıdır. Öz-yeterlik Bandura' ya (1977) göre bir davranışın devamını da olması istenilen sonuçları ortaya çıkarabilecek gerekli faaliyetleri başarılı bir şekilde yerine getirebileceğine olan yeterlik inancı veya güveni olarak tanımlanmaktadır. Zaman içerisinde bu tanımlamadan hareketle araştırmacılar tarafından genel öz-yeterlik kavramı ortaya atılmıştır. Bu araştırmacılarından Tong ve Shangui ,(2004) ve Luszczynska , Scholz ve Schwarzer , (2005), genel öz-yeterliği bireyin zorlayıcı yaşantılar ve yoğun stresli durumlar ile karşılaştığında bu durumla başa çıkmadaki yeterlik inancı olarak ifade etmişlerdir. Bunun yanında genel öz-yeterlik bireyin zorlayıcı yaşantılar karşısında stresli durumla başa çıkmada kendine güven duyması olarak da açıklanmaktadır (Gutierrez-Dona, Scholz, Sud ve Schwarzer, 2002). Genel öz-yeterliğin hem akademik performansı hem de spor faaliyetleri dahil birçok faaliyeti etkilediği çok sayıda araştırmada ortaya çıkmıştır (Aypay,2010). Tüm bu açıklamalardan hareketle genel öz-yeterlik kavramı bireylerin üniversite öğrenimlerinde ve sonrasındaki iş hayatlarında performanslarını etkileyebilecek bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin genel öz-yeterlik düzeylerinin karşılaştırması yapılarak farkındalık oluşturma amaçlanmıştır. Bu farkındalık ile beden eğitimi ve spor alanının da çalışacak bireyler hem kendi

performansları hem de yetiştireceği öğrencilerin performanslarını arttırmada yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Yine aynı şekilde üniversite mezunu bireylerin performanslarını gösterebilmelerinde ve iş hayatlarında yaşayabilecekleri zorluklar karşısında teorik ve pratik eğitimlerini gösterebilmeleri açısından genel öz-yeterliğin yüksek olması gerekmektedir. Öz-yeterliklerini yükseltme konusunda bir farkındalık sağlama bireylerin sonraki yaşamlarında üretkenlik sayesinde hem sosyal hem de ekonomik faydalar sağlayacağı için önemli görülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

a) Araştırma Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde bulunan BESYO ile Diğer Fakültelerde öğrenim gören toplam 800 öğrenciden oluşan örnekleme göre gerçekleştirilecektir. Araştırma bu örneklem grubu ve temsil ettiği evrenle sınırlıdır.

b) Araştırma öz-yeterlik ve genel öz-yeterlik kavramlarıyla sınırlıdır.

c) Araştırma, genel öz-yeterlik düzeyini ölçmek için Schwarzer ve Jerusalem tarafından 1995 yılında geliştirilmiş olan Aypay (2010) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Genel Öz-Yeterlik Ölçeği'nin (General Perceived Self Efficacy Scale –GSE) ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.5 Varsayımlar

a) Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

b) Araştırmada örneklem grubunun verilen ölçek ve envanterleri içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

c) Kullanılan veri toplama araçları, araştırma verilerini ortaya koyabilecek güvenilirlik ve geçerliğe sahiptirler.

1.6 Tanımlar

Öz-Yeterlik; Bandura'ya (1997) göre öz-yeterlik bireyin, kendisinde var olan yeteneklere ilişkin başarabileceği şeyler hakkındaki öznel yargılarıdır.

Genel Öz-yeterlik; Bireylerin geniş bir açıyla zorlu yaşam olayları, stresli durumlar ve zorlayıcı durumlarla başa çıkma yetenekleri hakkındaki inançlarıdır.(Luszczynska , Scholz , ve Schwarzer , 2005)

BÖLÜM II

ÖZ - YETERLİK VE GENEL ÖZ - YETERLİK

Araştırmanın bu bölümünde öz-yeterlik ve genel öz-yeterlik kavramları, gelişimi ve etkilerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Öz - Yeterlik

Öz -yeterlik kavramını ilk olarak sosyal bilişsel öğrenme kuramı içerisinde Albert Bandura (1977, 1982, 1986,) ortaya atmıştır. Bandura'nın (1986) Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramına göre her bireyin davranış, düşünce ve duygularını meydana getiren kendilerine ait bilişsel bir sistemi vardır. Bu sistem her bireyi diğer bireylerden farklı kılarak kendi geleceğini meydana getiren, aktif olan ve öz denetime sahip bir organizma yapmaktadır. Bireyler bu bilişsel sistem sayesinde kendilerini kontrol etme ya da değerlendirme imkanını bulurlar. Bu kontrol sonucunda yapılan davranışın getirileri (sonuçları) ve çıkarımları devamında gelecek olan davranışa etki etmektedir. Başka bir deyişle Bandura (1986) bireyin hem çevrenin ve sosyal sistemlerin bir çıktısı hem de bu sistemleri meydana getiren üreticisi konumunda olduğunu savunmaktadır. Sosyal Bilişsel Kurama göre bireye bu gücü veren en önemli özellik ise kendisinde mevcut olan becerilerine karşı inançlarıdır. Birey içinde bulunduğu zorlayıcı yaşantılar karşısında ortamın gerektirdiği şekilde cevap verebilmek amacıyla sahip olduğu bilgi ve becerileri irdeler yeterli olduğuna inanırsa harekete geçer ve davranışı gerçekleştirir. Bireyin bilgi ve becerilerini harekete geçiren bu inanç öz - yeterlik kavramı ile ifade edilmektedir.

Bandura' ya (1993) göre kişinin becerilerini ortaya çıkarmasında güdüleyici etkisi olan öz-yeterlik inancı insanların hissetme, düşünme tarzları ve davranışlarına da etki ederek kişinin hayatına önemli katkılar sağlar. Bandura'nın çalışmaları sonucunda, bireyin yetenekleri konusundaki inançlarının bireyin davranışlarının yanında, başarısını ve konsantrasyonunu da etkilediğini ortaya koymuştur (Henson, 2001: 3).

Öz-yeterlik kavramı ortaya atıldığı ilk günden bu yana birçok araştırmacının ve farklı disiplinlerin dikkatini çekmiştir. Özellikle psikoloji ile başlayan yoğun ilgi sağlık, spor, eğitim, sosyoloji v.b farklı alanlarla devam etmiştir.

2.1.2 Öz-Yeterliğin Kapsamı

Bandura' ya göre (1977, 1986); herhangi bir iş veya göreve karşı öz-yeterliği yüksek olan bireylerin, düşük olan bireylere göre düşünceleri, duyguları ve davranışları farklı olmaktadır. Kişinin zorlayıcı yaşam olayları ve zor görevlerde kendi yetkinliklerine güvenmemesi düşük öz-yeterlik inancı içerisinde olması yeteri donanıma ve bilgiye sahip olsa bile harekete geçip kendini gerçekleştirmesine engel olmanın yanında becerilerinin altında bir performans gerçekleştirmesine ya da problemden kaçmasına neden olmaktadır. Birçok araştırma sonucu da göstermiştir ki öz-yeterlik inancının yüksek olması durumunda birey zorlayıcı yaşam olaylarını veya görevlerini üstesinden gelebileceği fırsat olarak görerek düşük öz-yeterlilik inancı olanlar gibi problemlerden kaçmak yerine performansının en üst düzeyde kullanmaktadır (Bandura, 1989; Kumar ve Lal, 2006; Üredi ve Üredi 2006; Ales, Faria ve Pepi 2006; Akgül, 2008; Karadağ ve ark., 2009; Zulkosky, 2009; Yıldırım ve İlhan, 2010).

Yine birçok araştırma sonucu göstermiştir ki öz - yeterlik inançları ; kişilerin kendi kendilerini nasıl güdülediklerini, düşündüklerini, duygusal durumlarının nasıl olduğunu ve davranış şekillerini etkilemektedir (Bandura, 1982; Bandura, 1989:1176; Bandura, 1994; Kıtayama, 1996; Bandura, 1997, Sergek ve Sertbaş, 2006; Elibol, 2007; Aksoy ve Diken, 2009; Zulkosky, 2009; Pekmezci, 2010; Uğur, 2010; Yardımcı ve Başbakkal, 2011).

Yapılan birçok çalışma sonucunda da öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin zorlu yaşam olaylarında veya görevlerinde meydana gelebilecek stres ve depresyon olgularıyla da başa çıkarak hedeflerine ulaştıkları ve başarılı oldukları bildirilmiştir. (Sergek ve Sertbaş, 2006; Zengin, 2007; Otacıoğlu, 2008; Pekmezci, 2010). Yardımcı ve Başbakkal, (2011) yaptıkları çalışmada ise öz yeterliliğin sağlık üzerinde pozitif etkiler uyandıran faaliyetlerin başlatılması, devamı ve tamamlanmasında önemli bir belirleyici etken olduğunu buradan hareketle bireysel yeterlilik güçlü olmasının sağlıklı olma ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Goddard ve diğerleri, (2004) yaptıkları çalışmada matematikte beceri gelişiminde aynı seviyedeki öğrenci çocuklardan öz-yeterlik düzeyleri yüksek olanların matematik problemleri çözme başarısının, düşük olanlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bildirilmiştir. Yapılan çalışmalarda göstermiştir ki öz-yeterlik eğitim, sağlık, psikoloji, işletme gibi birçok alanı kapsayan ve geniş etkilere sahip önemli olan bir kavramdır.

2.1.1 Öz-Yeterliğin Oluşumu, Boyutları ve Temel Kaynakları

Öz-yeterlilik inancı, bireyin daha önce başardığı herhangi bir işi ya da bir başkasının başarmış olduğu görevi gözlemlemesinin yanında bu görevi başarmanın sonucu olarak çevresinden pozitif dönütler almış olmasıyla, özetle duygusal yönden rahatlamayla ya da fiziksel ipuçlarına itimat etmesiyle oluşmaktadır (Zulkosky, 2009). Bu yolla kazanılan öz-yeterlik inancı sonrasında meydana gelecek davranışları belirleyici bir rol üstlenmektedir.

Öz-yeterliğin, büyüklük, güç ve genelleme olmak üzere üç boyutu vardır. Bu boyutlar organizasyonlarda bireylerin performansı için oldukça önemlidir. Bunlar:

- *Büyüklük*: Bireyin yapması gereken karşısındaki görevin veya işin zorluk derecesidir.

- *Güç*: bireyin karşı karşıya kaldığı görevin büyüklüğü ile ilgili düşüncenin güçlü veya zayıflık derecesi ile ilgilidir. Arslaner'e (2001) göre bu düşüncenin zayıflığı davranışın yapılmamasına neden olabilir.

- *Genelleme*: Bazı tecrübeler belli bir göreve özel yeterlik inancı düşüncelerini meydana getirebilir (Mutlu, 2003). Başka bir deyişle bazı görevler, özellikle de spor çalışmaları özel bir yetenek gerektirir. Bir alana ilişkin bir beceri eğer benziyorsa diğer alan da bireyin öz-yeterlik inancını yüksek hissetmesine yol açar.

Öz-yeterliği, birbiriyle sürekli etkileşim halinde bulunan kişisel ve çevresel dört kaynaktan elde edilen bilgilerin işlenmesi oluşturmaktadır. Bu kaynaklar

- a) Kişisel Performans Tecrübeleri (Kişisel üstünlük yaşantıları)
- b) Başkalarının Tecrübeleri veya Dolaylı tecrübeler (model alma)
- c) Sözel İkna (Etkileyici sosyal iletişim)
- d) Duygusal Deneyim ya da Fizyolojik Durumların Kontrolü

2.1.2.1 Kişisel Performans Tecrübeleri (Kişisel üstünlük yaşantıları)

Bireylerin ustalık deneyimleri olarak da adlandırılan bu dönem genel olarak bireyin başarılı ya da başarısız olduğu geçmiş dönem deneyimlerinden oluşmaktadır. Başarıyla sonuçlandırılan yaşantılar ya da deneyimler öz-yeterlik inancını güçlendirirken, birçok,

kere yaşanan başarısızlık sonuçları da öz-yeterlik inancının zayıf olmasına neden olmaktadır (Bandura, 1997; Aksayan ve Gözüm 1998; Senemoğlu, 2013). Başarılı yaşam deneyimleri bireyde güdüleyici bir rol oynamaktadır. Yılmaz ve Diğ. (2004) başarı ile sonuçlanan deneyimlerin bireyde ödül etkisi yaptığını ve kişinin gelecekteki benzer işlerde güdülenmesini sağladığını belirtmiştir. Başarılı tecrübelerin kolay ya da zor olmasının öz-yeterliğin kalıcılığı üzerinde belirleyici olmaktadır. Bireyin başardığı görev ya da işin zorluğu bireyde kriter oluşturması açısından da önemlidir. Bandura'ya (1997) göre de kolay şartlarda oluşturulan bir öz-yeterlik inancının zorlu yaşam olayları veya görevler karşısında azalma ihtimali olabilir, ancak güçlü bir öz-yeterlik inancının oluşması halinde geçmiş dönemdeki başarısızlıklardan fazla etkilenmeyebilir. Çünkü bireyler doğrudan yaşadıkları zorlu deneyimler sayesinde olumsuzluklar karşısında pes etmemeyi öğrenirler (Bandura, 1995). Araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda geçmişteki başarılı ya da başarısız yaşantıların öz-yeterlik inancını değiştirebilmesinin çeşitli şartlara bağlı olduğu ifade edilmiştir. Bu araştırmacılardan Baltacı, (2008) ve Pekmezci'ye, (2010) göre öz-yeterlik inancını değişmesi;

Bireyin kişisel yeterlilikleriyle ilgili kapasitesini önceden tespit edebilmesine,
Bireyin geçici olarak yaşadığı başarılı ve başarısız tecrübelerine,
Bireyin üzerine aldığı işi ya da görevi yaparken içinde bulunduğu şartlara,
Bireyin yapmaya çalıştığı işin güçlüğünü algılayabilmesine,
Bireyin deneyimi sırasında harcadığı güce ve gayretine,
Bireyin çevreden alacağı desteklerin miktarına,
Bireyin yaşadığı tecrübelerini hafızasında tutabilmesine ve gerektiği zamanlarda başarılı tecrübeleri yeniden oluşturabilmesine bağlıdır (Baltacı, 2008; Pekmezci, 2010).

2.1.2.2 Başkalarının Tecrübeleri veya Dolaylı tecrübeler (model alma)

Bireyler başkalarının tecrübelerini gözlemleyerek dolaylı deneyimler elde ederler. Bu deneyimlerin başarılı ya da başarısız olması gözlemleyen açısından olumlu ya da olumsuz etkide bulunmaktadır. Araştırmacılara göre dolaylı deneyimlemenin güçlü bir şekilde etki etmesinin şartı model alanla gözlemlenen kişi arasında çeşitli değişkenler açısından benzer özelliklerin olmasıdır (Uyaniker,2014). Bu benzerliğin olması halinde davranışı gözlemleyen bireyde de bu görevi yapabileceğine dair yeterlilik inancı gelişir. Aynı şekilde benzer özelliklere sahip bireyin görevde başarısız olması durumunda ise aksi

bir şekilde öz-yeterlik inancını zayıflatabilir. Ancak araştırmacılar tarafından gözlemlenen ve gözleyen bireylerin aralarında farklı özelliklerin olması durumunda ise deneyimlerin başarılı ya da başarısız olmalarının bir etkisi olmadığı belirtilmektedir (Bandura, 1997; Aksayan ve Gözüm, 1998; Senemoğlu, 2013; Zengin, 2007).

2.1.2.3 Sözel İkna (Etkileyici sosyal iletişim)

Bandura'ya göre (1995) sözel teşvik, kişinin bir işi ya da bir görevi başarmak için gerekli olan yeteneğin kendisinin de olduğu inancının teşvik edilerek güçlendirilmesidir. Bireylere yönelik yapılan bu teşvik öz-yeterlik inancının değişmesine neden olabilir. Çünkü sözel olarak teşvik edilen birey görevi gerçekleştirmede güdülenerek daha çok gayret içine girecektir. Bandura'ya (1997) göre sözel cesaretlendirmeler gerçekçi olmalı kesinlikle kişinin kapasitesi üzerinde olmamalıdır. Çünkü gerçekçi olmayan cesaretlendirmeler hayal kırıklığı ile sonuçlanarak öz-yeterlikte düşüşe neden olabilir. Bunun yanında öz-yeterlik oluşumunda kişiye verilen sosyal mesajların düzeyi kadar içeriği de önemlidir. Özellikle bireye verilen sosyal mesajların olumsuz olması da gerçekçi olmayan teşvikteki gibi öz-yeterlikte düşüşe neden olacaktır. Örneğin Wood ve Bandura, (1989) yaptıkları çalışmada sözel teşvik yoluyla bireylerin öz-yeterlik inançlarını olumsuz etkilemek yükseltmekten daha kolay olduğunu belirlemişlerdir. Yine Say (2005) yaptığı çalışmada olumlu telkinin öz-yeterlik inancını yükselttiğini, olumsuz telkinin ise öz-yeterliği azalttığı hatta yok ettiğini bildirmiştir. Ayrıca araştırmalar göstermiştir ki sözel teşvikte bulunan bireyin etkilenen kişi açısından güvenilir bir yapıda olması ve teşvikte bulunduğu konu üzerindeki bilgi düzeyi de öz-yeterliği etkilenme açısından önemli bir unsurdur (Bandura, 1994; Aksayan ve Gözüm, 1998; Uğur, 2010).

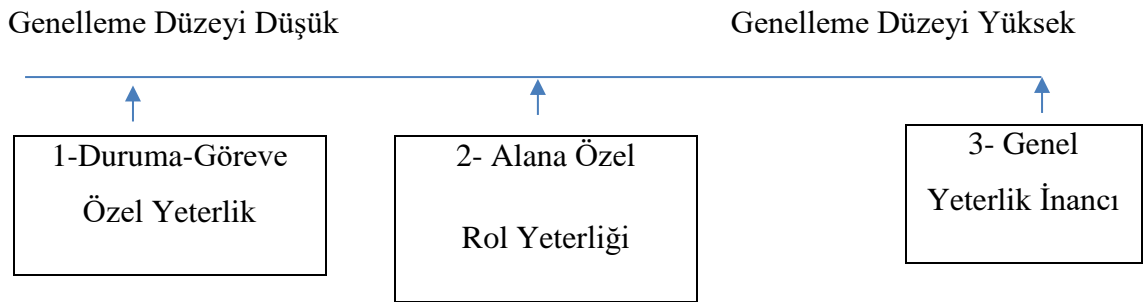
2.1.2.4 Duyusal Deneyim ya da Fizyolojik Durumların Kontrolü

Duyusal deneyim de denilen dördüncü kaynak bireyin bir faaliyet için harekete geçtiği zaman hissettiği duygusal ve fizyolojik uyarılmışlık (stres, kaygı, bunaltı hali, korku, ağrı, yorgunluk v.b.) durumların kontrolüdür (Uyaniker,2014). Duyusal ve fiziksel uyarılmışlık hali öz-yeterlik üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Bandura 'ya (1977) göre bireyin fizyolojik ve duygusal olarak iyi olma hali içinde olması görevlerine karşı girişimde bulunma ihtimalini yükseltir. Birçok araştırma sonucu da

göstermiştir ki bir görevin gerçekleşmesi sırasında duygusal ve fizyolojik durumların iyi olması bireyin öz-yeterlik inancını yükseltebilirken, olumsuz bir uyarılmışlık hali de öz-yeterlik inancını düşürebilmektedir (Kavanagh ve Bower, 1985). Bu uyarılmışlık hali de özellikle birey için önem teşkil eden iş ve görevlerin yerine getirilmesi sırasında daha fazla etkiye sahiptir (McConville ve Lane, 2005). Bandura 'da (1994) duygusal deneyimin ya da uyarılmışlık halinin kontrol altında tutulmasının özellikle sportif faaliyetlerde ve diğer bedensel aktivitelerde öz-yeterlik inancı açısından etkili olduğunu belirterek, olumsuz duygusal ve fizyolojik koşulların düzeltilmesiyle olumlu öz-yeterlik inancı oluşturulabileceğini belirtmektedir.

2.1.3 Öz-Yeterlik İnançlarının Genellebilirlik Düzeyine Göre Sınıflandırılması

Alan yazında öz-yeterlik inançları, göreve özel, alana özel ve genel yeterlik olmak üzere üç aşamada sınıflandırılmaktadır. Bandura 'nın (1986) öz-yeterlik kavramı belli bir zaman süreci içerisinde yapılması gereken göreve yönelik olmasına rağmen, Erez, ve Judge (2001) öz-yeterliğin duruma ve göreve özel olabileceği gibi kişilik özelliği gibi birçok alana genelleşebilecek inanç olarak da değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Endler, Speer, Johnson ve Flett'te (2001) öz-yeterliğin duruma ve göreve özel inançlar olmasının yanında farklı alanlara da genelleştirilebilecek kişisel özellik gibi değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu farklı görüşler çerçevesinde alan yazında öz-yeterlik inançları, göreve özel, alana özel ve genel yeterlik inancı olarak 3 grupta değerlendirilmektedir.

Şekil 1: Öz-yeterliğin genellebilirlik düzeyine göre sınıflandırması (Işık,2001)

2.1.3.1 Göreve-Duruma Özel Yeterlik

Bandura (1986) yeterlik inançlarının ortamsal yani bir duruma özgü-özel değerlendirmeler olduklarını belirtmektedir. Bandura 'ya göre yeterlilik yargıları ortama özel durumsal yapıya sahip olduğu için kişilik özelliği gibi de değerlendirilemez (Bandura,1986:13). Örneğin fizik problemini çözen bir öğrencinin soru çözme becerisi ya da yatırım yapmak isteyen bir yatırımcının geleceği öngörme yetisi, görevler üzerinde değerlendirilmesi gereken inançlarıdır. Bu görevlere yönelik değerlendirilen inançlar göreve özel yeterlik algısı olarak adlandırılmaktadır.

2.1.3.2 Alana Özel Yeterlik

Bandura'ya göre öz-yeterlik kavramı birbirine yakın ya da benzeyen görevlere genellenebilir (Işıl,2001). Örneğin akademik, gündelik veya yönetsel açıdan yeterliliklerin kendi aralarında genelleştirilmeleri alana özel yeterliktir. Bir öğrencinin genel akademik becerilerine yönelik inancı (fizikte başarılı bir öğrencinin matematiği yönelik inancı) ya da bir yöneticinin genel yönetim işlevlerine yönelik becerileri hakkındaki inancı alana özel yeterlik olarak değerlendirilmektedir.

2.1.3.3 Genel Yeterlik

Genel yeterlik inancı bireyin farklı ortamlardaki performansına yönelik belirleyici etkiye sahip olan becerilere yönelik inancıdır (Isık, 2001). Bu yönüyle öz-yeterliğin farklı ortamlara genelleştirilmesi şeklinde de ifade edilebilir. Eden (1996) ve Judge, Locke, Durham (1997) genel yeterliği “vasıf-özelliğ”, özel yeterliği ise “durumsal” bir olgu olarak tanımlamaktadırlar. Chen ve Arkadaşları (1999) genel yeterlik algısının öz-yeterlik algısını yordama gücüne sahip olduğunu, Eden'de (1999) genel yeterliğin öz-yeterlik inancı hakkında öngörü sağladığını ve birbirini tamamlayan iki değişken olduğunu belirtmiştir.

2.1.4 Öz-Yeterlik İnancının Gelişimindeki Süreçler.

Bandura' ya (1994) göre aile, kişilik algısı, okul, arkadaş çevresi, deneyimler, olgunluk ve geçmiş yaşam olayları bireyin öz-yeterlik inancının oluşumunu ve gelişimini etkiler. Öz-yeterlik inancı birey üzerindeki dört süreçte etkisi vardır. Bu dört etki, bilişsel

süreçte, motivasyonda (güdülenmede), olumsuz durumlarla (duygusal durumlar) baş etme ve seçme sürecidir.

2.1.4.1. Bilişsel Süreç

Bilişsel süreçler öz-yeterlik inancı açısından temel öneme sahiptir. Çünkü öz-yeterlik inancı bilişsel süreçler yoluyla çeşitli şekillerde etkisini gerçekleştirir (Toklu,2010). Araştırmacılara göre bireylerin davranışları önceden düşünülen başka bir deyişle planlanan bir amaç çerçevesinde şekillenir (Toklu,2010). Birey bu amacını belirlerken kendi kapasitesine yönelik inancından yani öz-yeterliğinden etkilenir. Bandura 'da (1995) bireyin becerilerine ve kapasitesine yönelik oluşturduğu inançlar doğrultusunda kendisini amacına ulaşma konusunda motive ettiğini belirtmiştir. Bandura 'ya (1994) göre bilişsel sürecin en önemli fonksiyonu, bireylerin yaşam olaylarını tahmin etmelerini sağlamak ve kendi yaşamları üzerinde etki gücüne sahip bu olayları kontrol altına alma yollarını geliştirmektir. Buradan hareketle öz - yeterlik inancının düşük ya da yüksek olması analitik düşünme becerilerini etkilediği söylenebilir. Bandura'da (1977) öz-yeterlik inancının yüksek olmasını analitik becerileri iyi kullanarak zorlu yaşam olaylarında başarıya ulaştırabileceğini düşük olması durumunda ise analitik becerileri kullanma becerisinin düşük olacağını ifade etmiştir. Analitik beceri ile birey, zorlu görevleri ve karışık bilgileri etkili bilişsel süreç süzgecinden geçirmesi sonucu bu bilgileri düzenli bir hale getirir ve kendi davranışlarının sonucu hakkında tahminde bulunur. Bu tahminler sonucu birey ya harekete geçer ya da durur (Bandura, 1994). Bu açıklamalar da göstermiştir ki; bilişsel süreç öz-yeterlik inancının etkilerini davranışa yöneltmede aracı durumundadır.

2.1.4.2. Duygusal Süreç

Öz-yeterlik inancı bireyin yoğun duygusal durumlarda vereceği tepkileri etkilerken ani gelişen duygusal durumlarda öz-yeterliği etkilemektedir. Örneğin Bandura ve Cervone (1983) tarafından yapılan iki çalışmada Kaygı düzeyi yüksek bireylerin öz-yeterlik inançlarının birçok davranışı ve algıyı etkilediğini belirlemiştir. Başka bir çalışmada ise öz-yeterlik inancının, stres ile başa çıkmada etkisinin güçlü olduğu belirlenmiştir (Tong ve Shangui, 2004). Bandura'ya (1994) göre bireyin öz-yeterlik inancı ne kadar güçlüyse, stresli ve zorluk içeren etkinliklerde yer almak istemesi konusunda cesareti de o kadar

fazladır. Duygusal yoğunluğun öz-yeterlik inancını etkilemesi konusunda yapılan Öcel'in (2002) çalışmasında ise, geçmişinde başardıkları ve başaramadıkları tecrübeleri hatırlamaları istenen deneklerde mutlu ve üzüntü duyguları oluşturulmuştur. Mutluluk oluşturulan deneklerin öz-yeterlik inançlarının arttığını, üzüntü duyguları oluşturulmasında ise öz-yeterlik inancının azaldığını belirlemiştir. Kavanagh ve Bower'de (1985) yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Tüm bu araştırmalar da göstermiştir ki öz-yeterlik inancı duygusal süreçlerden hem etkilenen hem de sonrasındaki davranışları etkileyen merkezi bir konumdadır.

2.1.4.3. GÜDÜSEL (MOTİVASYONEL) SÜREÇ

Bireyin motivasyon düzeyi öz-yeterlik inancı açısından önemli bir yere sahiptir. Bireyler davranışlarını çoğu zaman bir hedefe veya amaca yönelik yaparlar. Bu amaca yönelik davranış sürecinde bireyin güdülenmişlik düzeyi de amaca ulaşmada etkilidir. Özellikle stresli ve zor durumlarda bireyin motivasyonu da etkilenir. Öz-yeterlik inancı yüksek bireyler amaca ulaşma adına stresli ve zorlayıcı yaşam olaylarına karşı ısrarcı olarak motivasyonlarını koruyabilmektedirler. Bu konu da Bandura ve Cervone, (1983) yaptığı çalışmada yeterlik inancı yüksek olan kişiler başarı süreçlerinde daha ısrarlı (güdülenmiş) olurken, düşük öz-yeterlik algısı olan kişiler ise zorlayıcı durumlar karşısında ya problem üzerinde uğraşlarını gayretlerini azalttıklarını ya da başarıya ulaşma adına çaba harcamaktan tamamen vazgeçtiklerini saptamıştır.

2.1.4.4. SEÇME SÜREÇ

Öz-yeterlik inancı bireyin birçok durumunu etkilediği gibi bireyi birey yapan seçimlerini de etkilemektedir. Bir yönüyle seçimlerinin ve çevresinin çıktısı konumunda olan bireyin öz-yeterlik algısının yüksek ya da düşük olması ilk olarak bireyin seçimlerini etkilemektedir. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin, ilgileri ve seçimleri de öz-yeterlik düzeyleri ile paralel olarak büyüyerek geniş bir alanı kapsamaktadır. Araştırmacılara göre bireylerin öz-yeterlikle gelişen bu alanları bireyi gelişime açık hale getirerek performansına büyük çapta etki edecektir (Bandura, 1994). Sosyal çevre içerisinde birey öz-yeterlik inancı ile kendi yetenek ve durumlarına uygun olan faaliyetleri seçmekte kendisi kabiliyetini aşan durumlardan da uzaklaşma gayreti içerisinde olmaktadır. Bu açıdan Vygotsky, bireylerin öz-yeterlik inancı ile sahip oldukları

kapasitelerini biraz aşan seçimler yapıp, bu seçimlere yönelik davranışları gerçekleştirmeye çalışmasının, gelişim ve öğrenme açısından önemli olduğunu ifade etmiştir (Linnenbrink ve Pintrich, 2003). Buradan hareketle kapasitesine uygun olan veya kapasitesinin biraz üzerindeki seçimleri sayesinde birey sürekli öğrenen ve kendini geliştiren bir organizma haline gelecektir.

2.2. Genel Öz-Yeterlik

Bandura'ya (1977) göre öz - yeterlik özel bir göreve ve duruma yönelik bir kavram olup bireylerin o görevin yerine getirilmesine yönelik yeterlikleri hakkındaki inançlarıdır. Genel öz - yeterlik ise, Scholz, Gutierrez - Dona, Sud ve Schwarzer (2002) tarafından bireyin birçok alanda yüz yüze kaldığı ve başa çıkılması güç olan veya hiç de alışık olmadığı yeni yaşam olayları karşısında ki genel yeterlik inancı olarak tanımlanmıştır. Scholz ve Schwarzer'da, (2005) benzer bir şekilde, genel öz-yeterliği genel olarak bireyin stresli ve zorlu yaşam olaylarının üstesinden gelmesine yönelik yetkinlik inancı ya da algısı olarak açıklamaktadır. Tong ve Shanggui, (2004) genel öz-yeterlik inancını zihinsel ve psikolojik olarak iyi olma hali ile daha iyi açıklanabileceğini belirtmiştir. Bu tanımlamalarda göstermiştir ki genel öz-yeterlik Bandura'nın ifade ettiği öz-yeterlik inancı gibi belli bir duruma yönelik özel bir kavram olmayıp genelleyebilir bir inanç ve kişilik özelliği gibi düşünülebilecek bir kavramdır.

2.2.2 Genel Öz-Yeterliğin Ölçülmesi

Genel öz-yeterliğin ölçülmesinde Bandura ve diğer araştırmacıların görüşleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar aşağıda açıklanmıştır.

2.2.2.1 Bandura Yaklaşımı

Bandura'ya göre öz-yeterlik inancı için geliştirilebilecek ölçme araçlarının yordama açısından güçlü olabilmeleri açısından mutlaka yetenek, durum ya da görev kriterlerinden birisinin belirtilmesi gerekmektedir (Bandura,1986). Çünkü birey her durumda veya koşulda kendisine aynı seviyede güven duyamaz. Bu yüzden araştırılan görevin zorluk seviyesini kapsayacak şekilde tutarlı ve seviyeli bir ölçüm yapılması gerekmektedir (Işık,

2001). Bandura'ya (1986) göre durumsal görev kriterine önem vererek her duruma yönelik genel bir ölçümü doğru bulmamaktadır.

2.2.2.2 Genel Öz-Yeterliği Ölçümü

Bazı araştırmacılara göre genel öz - yeterlik, Bandura'nın kuramındaki gibi öz-yeterliğin herhangi bir durumsal görevden ziyade tamamen bağımsız genel düşünülmektedir (Işık,2001). Bu açıdan bu yönde yapılacak ölçümler genel öz-yeterliğin ölçümüne yönelik olacaktır. Araştırmacılardan Sherer ve Arkadaşları (1982) tarafından üç temel davranış şekli (Harekete geçme, zorluklar karşısında gayret ve sebat etme) ölçüm kriteri olarak belirlenmiş ve bu davranışlara göre hazırlanan sorularla genel öz-yeterlik ölçülmeye çalışılmıştır. Sherer ve Adams (1983) tarafından geliştirilen genel öz-yeterlik testinde sosyal yeterlik ve genel yeterlik olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Schwarzer (1998) genel yeterliği bireyin çok çeşitli stres faktörleriyle başa çıkabileceği inançları olduğunu ve çaba sarf etmesi için gerekli becerilerin algılanması olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden geliştirdiği ölçme aracında zorlu yaşam şartlarında bireyin yapacağı davranışları içerecek şekilde sorulara yer vermiştir (Işık,2001). Chen, Gully ve eden (1999) genel öz-yeterliği karşılaşılan zorlu yaşam durumuyla baş edebilme şeklinde tanımlayarak ölçüm aracı meydana getirmişlerdir.

2.2.3 Genel Öz-Yeterlikle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Genel öz-yeterlik inancına yönelik yurt içinde az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Araştırmaların çoğunun durumsal öz-yeterlik üzerine olduğu gözlenmiştir. Genel yeterlik üzerine yapılan araştırmalardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

Sahranç (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada genel öz-yeterliğin akış deneyimi, yaşam doyumu ve stres kontrolünü yordadığı saptanmıştır.

Karataş (2013) tarafından yapılan çalışmada genel öz-yeterliğin öz yönetimli öğrenme düzeyini yükselttiği belirlenmiştir.

Şanlı'nın (2014) araştırmasında sporcu bireylerin genel öz - yeterlik inançları, spora katılım ve başarılı olmaya yönelik güdülenmeyi yükseltmede önemli bir etken olduğu belirlenmiştir.

2.2.4 Genel Öz-Yeterlikle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Schwarzer ve Born, 1997, Rimm ve Jerusalem, 1999, Schwarzer ve Scholz, 2000; Scholz ve diğerleri 2002, genel öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Scholz ve diğerlerinin (2002) araştırmasında genel öz-yeterlik düzeylerinin yaş değişkeni ile düşük düzeyde anlamlı ilişki gösterdiği saptanmıştır.

Scherbaum, Cohen-Charash ve Kern, (2006) yapılan çalışmada öz - yeterliğin zorlu yaşam olayları ve stresle baş etme davranışının meydana gelmesinde, çaba harcanmasında, sürdürülmesinde, diğer durumlarla genellenmesinde ve kalıcı hale getirmede etkili olduğu saptanmıştır.

Tong ve Shanggui (2004) tarafından yapılan çalışmada, genel öz - yeterliğin zihinsel ve ruhsal sağlıkla ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Yine aynı çalışmada genel öz-yeterliğin kişilerde geniş boyutlu ve düzenli bir şekilde stres meydana getiren durumlarla başa çıkma becerisi ile alakalı olduğunu saptanmıştır. Luszczynska, Scholz & Schwarzer'da, (2005) yaptığı çalışmada benzer bir şekilde stresle ve stresör durumlarla başa çıkma becerisinin genel öz-yeterlikle ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca ilgili araştırmacılar çeşitli durumlar karşısında (kanserle mücadele gibi) kişilerin düşüncelerinin işleyişinin genel öz - yeterlikle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Desivilya ve Eizen, (2005) bağlamsal öz-yeterlik inancının bireylerin bilişsel davranışları üzerindeki çeşitli şekillerdeki etkisinin genel öz-yeterlik inancı için de büyük oranda doğrulandığını bildirmişlerdir. Ancak araştırmacılar arasındaki genel görüşe göre, öz - yeterlik inancının davranışı genel öz - yeterlik inancından daha iyi yordadığı şeklindedir (Luszczynska ve diğerleri , 2005).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler verilerek çalışmanın modeli, evren ve örnekleme, örneklemin özellikleri, kullanılan envanterler , örneklem verilerinin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir .

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterliklerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçtan ötürü araştırmanın modeli betimsel tarama modelidir. Betimsel tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaç edinmiş araştırmalar için uygun bir model olarak nitelendirilir (Karasar, 1999).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Besyo ve diğer fakültelerde (Eğitim,Fen,Edebiyat,Müh.) öğrenim gören üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubunu ise bu üniversitede Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 400 öğrenci ve diğer fakültelerde öğrenim gören 400 öğrenci olmak üzere tahmini seçilmiş 800 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubunun seçiminde literatürde araştırmacılar tarafından önerilen hesaplama formüllerinden yararlanılmıştır. On bin kişiden oluşan bir evrenden seçilecek örneklem sayısı Sencer'e (1989) göre .05 hata payı ile 310 olmalıdır. Ancak Sencer (1989) tarafından önerilen 310 kişilik örneklem sayısı Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre .05 hata payı ile 370 olmalıdır. Aynı araştırmacılara göre beş bin kişilik bir evrene ise 317 kişilik örneklem sayısı olmalıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Üniversite öğrencilerinin genel öz - yeterlik düzeylerini ortaya çıkarmak amacıyla Genel Öz-Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca örneklem grubunun çeşitli değişkenlerine belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan demografik bilgiler anketi uygulanmıştır.

3.3.1 Genel Öz - Yeterlik Ölçeği (General Perceived Self Efficacy Scale –GSE)

Schwarzer ve Jarusalem tarafından ilk olarak 20 maddeden oluşan ölçek 1979 yılında Almanya’da geliştirilmiştir. Genel Öz - Yeterlik Ölçeği 1981 yılında üzerinde yapılan çalışma ve revizyonlar sonucunda 10 maddeye indirilerek 1995 yılında bugün kullandığımız son haline getirilmiştir. Ölçek kişilerin , farklı çevre ve ortamlarda yeni ve zor görevlerle başa çıkma yeterliliği inancını ölçmektedir. Ölçek maddelerinin tamamında olumlu ifadeler bulunmaktadır. Tamamen yanlış ve tamamen doğru şıklarından oluşan likert tipinde bir ölçektir. Ölçek iç tutarlılığı uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda $\alpha=.86$ olarak saptanmıştır. Scholz, Dona, Sud ve Schwarzer (2002) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinde alfa değeri .86 olarak belirlenmiştir.

Aypay (2010) tarafından yapılan Türkçe’ye uyarlama çalışmasında ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla Rosenberg Öz-Saygı Ölçeği ile Stresle Başa Çıkma Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek bileşenlerine yönelik Alfa iç tutarlılık katsayıları ilk bileşene yönelik .79 ve ikinci bileşene yönelik .63 saptanmıştır. Toplam Alfa katsayısı ise .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test yöntemiyle hesaplanan güvenilirlik katsayısı $r =.80$, $p<.001$ ’dir. Bu sonuçlar GÖYÖ’nin Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. araştırmacı tarafından yapılan uyarlama çalışmasında orijinali tek boyutlu olan ölçeğin a) yeterlilik ve kendine güven, b) çaba ve direnç olmak üzere iki boyutlu olduğu belirtilmiştir (Aypay,2010).

3.3.2 Kişisel Bilgiler Anketi

Bu form araştırmacı tarafından araştırmada incelenen değişkenlerin elde edilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda katılımcıların yaş, cinsiyet, okudukları fakülte-bölüm ve sınıf düzeyi durumlarına ilişkin sorular yer almıştır. KBF Ek 1’de verilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Araştırmada veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.00 paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Araştırmanın hipotez testleri olarak, Veri dağılımının Homojenliğine yönelik Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Devamında demografik değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisine yönelik t-testi, tek yönlü Anova analizi LSD, Bofforoni, Tamhane’s testleri yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın örneklem grubuna uygulanan anketlerden ulaşılan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri neticesinde elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

Bulgular bölümünde önce araştırma örneklem grubunun genel betimleyici frekans ve yüzde dağılımları açıklamaları ile birlikte yer almıştır. Sonrasında ise genel öz-yeterlik anketi ile elde edilen veriler araştırmanın alt problemleri ve bu problemlerin sunuluş sıralamasına göre istatistiksel veri analizlerine tabi tutulmuştur.

4.1. Örneklem Grubuna Ait Açıklayıcı Frekans ve Yüzde Değerleri

Araştırma grubunu oluşturan kişilere ait demografik verilerin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Yaş değişkenine ait frekans ve yüzde dağılımları.

Yaş	f	%
18-20	358	44,8
21-22	328	41,0
23-26	96	12,0
27+	18	2,2
Toplam	800	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin yaş değişkeni incelendiğinde en fazla kişinin %44,8 ile 18-20 yaş aralığında yer aldığı görülmektedir. Sonrasında %41,0 (328) ile 21-22 yaş grubu, % 12,0 (96) ile 23-26 yaş grubu gelmektedir. En az oranda ise % 2,2 ile 27 ve üzeri yaş grubu gelmektedir.

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine ait frekans (*f*) ve yüzde (%) dağılımları.

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kadın	451	56,4
Erkek	349	43,6
Toplam	800	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyet değişkeni incelendiğinde kişilerin % 56,4'ünün (451) kadınlardan, % 43,6'sının (349) erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Eğitim görülen fakülte değişkenine ait frekans (*f*) ve yüzde (%) dağılımları.

Fakülte	<i>f</i>	%
Besyo	400	50,0
Diğer (Eğitim, Müh. Fen,Edb.)	400	50,0
Toplam	800	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin öğrenim gördükleri fakülte durumları incelendiğinde örneklem grubunun %50'si BESYO (400), yine %50'sinin de (400) diğer fakülte öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4. Sınıf Durumu değişkenine ait frekans (*f*) ve yüzde (%) dağılımları.

Sınıf durumu	<i>f</i>	%
1. Sınıf	169	21,1
2. Sınıf	147	18,4
3. Sınıf	237	29,6
4. Sınıf	247	30,9
Toplam	800	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin sınıf değişkeni incelendiğinde örneklem grubunda en fazla kişinin %30,9 (247) ile üniversite 4. Sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. En az kişi ise %18,4 (147) kişi ile 2. Sınıf öğrencileridir.

4.2. Bağımlı Değişkenin Demografik Değişkenlerce Anlamlı Olarak Farklılaşp Farklılaşmadığını Saptamak Üzere Yapılan Hipotez Testleri

Tablo 5. Genel Öz-Yeterlik Puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları

	Kategori	N	$\bar{X}$	Ss	t-test		
					t	sd	P
Genel Öz-Yeterlik Toplam Puan	Kadın	451	36,02	2,04	3,868	798	,540
	Erkek	349	35,92	2,84			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce homojenlik testi yapılmıştır. Bu amaca yönelik Levene's testi ile iki veri dağılımının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi test edilmiş olup, varyansların homojen olduğu belirlenmiştir (Levene's ; $p=0,740$, $p>0,05$). Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, örneklem grubunun Genel öz-yeterlik puanının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirleme amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre, örneklem grubunda ki bireylerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}$) arasındaki fark cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=,540$, $p>,005$).

Tablo 6. Genel Öz-yeterlik alt boyut puanlarının cinsiyet durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları

	Kategori	N	$\bar{X}$	ss	t-test		
					t	sd	p
Yetenek ve Güven	Kadın	451	14,20	1,07	4,37	798	,797
	Erkek	349	13,92	1,43			
Çaba ve Direnç	Kadın	451	22,07	1,14	8,48	798	,394
	Erkek	349	21,99	1,61			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını test etmeden önce Levene's testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği hipotezi sınanmıştır. Yapılan test sonucunda varyansların homojen olduğu belirlenmiştir (Yetenek ve Güven Alt Boyutu için Levene's ; $p=0,61$, $p>0,05$, Çaba ve Direnç Alt Boyutu için Levene's; $p=0,750$, $p>0,05$). Varyansların homojen olması üzerine ortalamalar arasındaki farkın analizine geçilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, Genel Öz-Yeterlik Ölçeği alt boyut puanları ve cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda, örneklem grubundaki bireylerin aritmetik ortalamaları ($\bar{X}$) arasındaki fark, iki alt boyutta da istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Yetenek ve güven alt boyutu ($t=4,37$, $p=,797$, $p>,05$). Çaba ve direnç boyutu ($t=8,48$, $p=,394$, $p>,05$).

Tablo 7. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları

Gruplar					ANOVA		LSD Test*
	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	
Genel Öz-Yeterlik	18-20 (1)	358	35,87	2,505	4,231	,006	2 > 1
	21-22 (2)	328	36,23	2,26			2 > 3
	23-26 (3)	96	35,78	2,20			2 > 4
	27 ve üzeri(4)	18	34,38	3,75			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını test etmeden önce Levene's testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği hipotezi sınanmıştır. Yapılan test sonucunda varyansların homojen olduğu belirlenmiştir (Levene's; $p=0,53$, $p>,05$). Varyansların homojen olması üzerine ortalamalar arasındaki farkın analizine geçilmiştir.

Genel Öz-Yeterlik puanının yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, örneklem grubundaki bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,231$; $p<,01$.) Ortaya çıkan anlamlı farklılığın

hangi gruplardan kaynaklandığını saptamaya yönelik LSD testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar tabloda gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, LSD analizi sonucunda ilgili farklılığın 21-22 yaş arasındaki kişiler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 8. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Yetenek ve Güven boyutu puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları

	Gruplar		ANOVA			LSD Test*	
	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F		p
Yetenek ve Güven	18-20 (1)	358	13,90	1,34	3,350	,019	2 > 1
	21-22 (2)	328	14,05	1,13			2 > 3
	23-26 (3)	96	13,81	1,132			2 > 4
	27 ve üzeri (4)	18	13,22	1,45			

Tabloda görüldüğü üzere, Yetenek ve Güven alt boyut puanının yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, örneklem grubundaki bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,35$; $p<,05$.) Belirlenen bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamaya yönelik LSD testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar tablo 7.b'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, LSD analizi sonucunda ilgili farklılığın 21-22 yaş arasındaki kişiler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 9. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin çaba ve direnç boyutu puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları(Tablo 9:devam ediyor)

	Gruplar		ANOVA			LSD Test*
	Yaş	N	$\bar{X}$	ss	F	

Çaba ve Direnç	18-20 (1)	358	21,96	1,38	4,003	,008	2 > 1
	21-22 (2)	328	22,17	1,31			2 > 3
	23-26 (3)	96	21,97	1,21			2 > 4
	27 ve üzeri(4)	18	21,16	2,30			

Tabloda görüldüğü üzere, Çaba ve Direnç alt boyut puanının yaş değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda, örneklem grubundaki bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,003$; $p<,01$.) Belirlenen bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamaya yönelik LSD testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar tablo 7.c'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere, LSD analizi sonucunda ilgili anlamlı farklılığın 21-22 yaş arasındaki kişiler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 10. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları arasında farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin t testi sonuçları

	Kategori	n	$\bar{X}$	Ss	t-test		
					t	sd	p
Genel Öz-Yeterlik	BESYO	400	38,060	1,99	3,056	797	,005
	Diğer Fak.	400	35,90	2,79			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olduğu belirlenmiştir (Levene's; $p=0,550$, $p>0,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla t testi yapılmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik puanının fakülte durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan t-testi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel

açıdan anlamlı bulunmuştur ($P<,005$). Ortalamalar karşılaştırıldığı zaman anlamlı farklılığın BESYO da öğrenim gören öğrenci grubu lehine olduğu belirlenmiştir ($\bar{X} =38,060$, $p<,05$).

Tablo 11. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Yetenek ve Güven alt boyut puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Yetenek ve Güven alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermemelerine ilişkin t testi sonuçları

					t-test		
	Kategori	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Yetenek ve Güven	BESYO	400	15,450	1,47	2,36	798	,015
	Diğer Fak.	400	13,837	,94			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olduğu belirlenmiştir (Levene's; $p=0,651$, $p>,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla t testi yapılmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik puanının fakülte durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan t-testi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,15$, $P<,05$). Ortalamalar karşılaştırıldığı zaman anlamlı farklılığın BESYO da öğrenim gören öğrenci grubu lehine olduğu belirlenmiştir ($\bar{X} =15,450$, $p<,05$).

Tablo 12. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Çaba ve Direnç alt boyut puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin Çaba ve Direnç alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin t testi sonuçları(Tablo 12:devam ediyor)

					t-test		
	Kategori	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>T</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>

	BESYO						
Çaba ve Direnç	400	22,61	1,16		2,36	798	,588
	Diğer Fak.	400	22,06	1,55			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olduğu belirlenmiştir (Levene's; $p=0,857$, $p>0,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla t testi yapılmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik puanının fakülte durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan t-testi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p=0,588$, $P>,05$).

Tablo 13. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçları

	Gruplar				ANOVA		LSD Test*
	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	
Genel Öz-Yeterlik Toplam Puan	1. Sınıf (1)	169	35,98	2,24	1,670	,003	4>1
	2. Sınıf (2)	147	35,80	3,29			
	3. Sınıf (3)	237	35,87	2,13			
	4. Sınıf (4)	247	36,34	2,19			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene's; $p=0,00$, $p<0,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 13’de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,003$, $P>,05$). LSD analizi sonucunda bu anlamlı farklılığın 4. Sınıftaki öğrenciler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tablo 14. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Yetenek ve Güven alt boyutu sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova ve LSD Testi sonuçları

	Gruplar				ANOVA		LSD Test*	
	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	ss	F	p		
Yetenek ve Güven	1. Sınıf (1)	169	13,82	1,20	1,18	,045	4>2	
	2. Sınıf (2)	147	13,98	1,19				
	3. Sınıf (3)	237	13,94	1,05				4>3
	4. Sınıf (4)	247	14,05	1,11				

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene’s testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene’s; $p=,00$, $p<,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 14’de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=0,045$, $P>,05$).

Tablo 15. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik Çaba ve Direnç alt boyutu sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova ve LSD Testi sonuçları(Tablo 15:devam ediyor)

	Gruplar				ANOVA		Tamhane's Test*
	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	ss	F	p	
Çaba ve Direnç	1. Sınıf (1)	169	22,28	1,21	3,14	,025	4>2 4>1
	2. Sınıf (2)	147	21,83	1,81			
	3. Sınıf (3)	237	21,99	1,25			
	4. Sınıf (4)	247	22,35	1,37			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene's; $p=,000$ $p<,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 15'de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik çaba ve direnç alt boyut puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=,025$, $P>,05$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleme adına Tamhane's T2 analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda bu anlamlı farklılığın 4. Sınıf öğrencilerinin lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 16. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları (Tablo 16: devam ediyor)

	Gruplar				ANOVA		Tamhane's2
	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	ss	F	p	
Genel Öz- Yeterlik	Bdn. Eğt. ve Spor Öğrt. (1)	135	36,62	3,05	8,491	,000	1>2
	Antrenörlük Bölümü (2)	145	36,57	2,51			1>3 2>1

Spor Yön. (3)	120	35,73	2,59	2>4
Mak.Müh. (4)	123	33,89	4,02	
Matematik(5)	85	36,21	1,78	
Elk.Elk. M (6)	105	35,59	,99	
Edebiyat (7)	87	36,21	1,33	

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene's; $p=,000$ $p<,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 16'de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik çaba ve direnç alt boyut puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=,000$, $P>,001$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklardan kaynaklandığını belirleme adına Tamhane's T2 analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda bu anlamlı farklılığın Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 17. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin yetenek ve güven alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları (Tablo 17:devam ediyor)

Gruplar		ANOVA			Tamhane's2	
Sınıf Düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	
Yetenek ve Güven	Bedn. Eğt. ve Spor Öğrt. (1)	135	14,23	1,54		1>2
	Antrenörlük	145	14,18	1,38	8,125	,000

Bölümü (2)				2>1
Spor Yön.(3)	120	13,80	1,41	2>4
Mak.Müh. (4)	123	13,05	1,87	2>7
Matematik(5)	85	14,13	,899	
Elk.Elk.M (6)	105	13,63	,51	
Edebiyat (7)	87	14,12	,62	

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene's; $p=,000$ $p<,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 17'de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik yetenek ve güven alt boyut puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=,000$, $P<,001$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklardan kaynaklandığını belirleme adına Tamhane's T2 analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda bu anlamlı farklılığın Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin lehine gerçekleştiği saptanmıştır ($\bar{X} = 14,23$).

Tablo 18. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin çaba ve direnç alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans ve post hoc analizi sonuçları(Tablo 18 : devam ediyor)

Gruplar				ANOVA		Tamhane's
Sınıf Düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	2

	Bedn. Eğt.Öğrt . (1)	135	21,95	1,71			
	Antrenörlük Bölümü (2)	145	22,39	1,36			
	Spor Yön. (3)	120	21,93	1,43			2>6
Çaba ve Direnç	Mak.Müh. (4)	123	20,84	2,33	8,125	,000	2>4
	Matematik(5)	85	22,07	1,03			2>1
	Elk.Elk. M (6)	105	22,37	,59			
	Edebiyat (7)	87	22,08	,834			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce varyansların homojenliğine yönelik yapılan Levene's testi sonucunda, varyans dağılımının homojen olmadığı belirlenmiştir (Levene's; $p=,000$ $p<,05$). Bu işlemin ardından ortalama değerleri arasındaki farkın test edilmesi amacıyla anova analizi yapılmıştır.

Tablo 18'de görüldüğü üzere, bireylerin genel öz-yeterlik çaba ve direnç alt boyut puanının sınıf durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılan anova analizi neticesinde, bireylerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p=,000$, $P<,001$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklardan kaynaklandığını belirleme adına Tamhane's T2 analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda bu anlamlı farklılığın Antrenörlük bölümü öğrencilerinin lehine gerçekleştiği saptanmıştır ($\bar{X} = 22,39$).

BÖLÜM VI

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın analizlerinden elde edilen sonuçlara yönelik tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve alanda çalışanlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışmanın temel amacı, BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde (Eğitim, Mühendislik, Fen, Edebiyat) öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik düzeylerinin değişim gösterip göstermediğinin test edilmesidir. Diğer bir amacı ise, araştırmada yer alan genel öz-yeterlik düzeyinin farklı değişkenler açısından anlamlı bir şekilde değişip değişmediğinin incelenmesidir.

Genel öz-yeterliğin çeşitli değişkenler açısından incelendiği analiz sonuçlarında; araştırmanın birinci problemi olan genel öz-yeterlik puanı cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Sonuçlar göstermiştir ki örneklem grubundaki kadın ve erkeklerin ortalamaları cinsiyet açısından anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Turan, Karaoğlu, Kaynak ve Pepe (2016) tarafından BESYO da öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Uysal ve Kösemen (2013) tarafından yapılan araştırmada da cinsiyetin genel öz-yeterlik puanları açısından anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine, Yenice, (2012); Yıldırım ve İlhan (2010); Şensoy ve Aydoğdu, (2008) ile Milner ve Woolfolk-Hoy, (2003) yaptıkları çalışmalarda elde ettikleri sonuç araştırma sonuçlarına benzer şekilde genel öz-yeterliğin cinsiyet değişkeni ile anlamlı ilişkisinin olmadığı yönündedir. Literatürde cinsiyet değişkeninin anlamlı değiştiğine ilişkin sonuçlar da bulunmaktadır (Aypay,2010; Creed ve Patton, (2003) ; Britner ve Pajares, 2006). anlamlı çıkmamasına rağmen ortalamalar açısından bakıldığı zaman kadınların Genel Öz-Yeterlik toplam ve alt boyut puanları erkeklerden daha yüksek çıkmıştır.

BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam ve alt boyut puanlarının yaş değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan Anova ve LSD analiz testi sonuçlarına göre hem toplam hem de alt boyut puanlarında, 21-22 yaş grubundaki öğrencilerin genel öz-yeterlik puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu yaş grubuna sınıf düzeyi açısından baktığımız zaman büyük bir çoğunluğu üniversite son sınıf düzeyinde olduğu değerlendirilmiştir. Bunda üniversitede zaman içerisinde alınan eğitimin vermiş olduğu tecrübenin yanında, üretme isteği, motivasyon ve

öz güven düşüncesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Aslan (2017) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Aslan (2017) araştırma sonuçlarında benzer nitelikte 26-43 yaş grubu futbolcuların onlardan daha genç 17-25 yaş arası futbolculara göre daha ısrarcı olduklarını belirtmiştir. Aypay'da (2010) yaptığı Genel Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması çalışmasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Aypay (2010) 21-30 yaş aralığındaki öğrencilerin 17-20 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksek genel öz-yeterlik puanına sahip olduğunu bildirmiştir. Scholz ve diğ., (2002) ve Creed ve Patton, (2003) yaptıkları çalışmalarda yaş değişkeninin genel öz-yeterlik puanında etkili bir değişken olduğu bildirmişlerdir. Aydın' (2011) yaptığı çalışmada genel öz-yeterliğin yaşla doğru orantılı olarak arttığını bildirmiştir.

Üçüncü alt problem olan BESYO da öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları arasında farklılık gösterip göstermediklerine sonuçlara baktığımızda beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin Çaba ve Direnç alt boyutu dışında toplam ve alt boyut puanları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yani BESYO da öğrenim gören öğrencilerin Genel Öz-yeterlik puanları diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır. Bu durumun beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin hem aldıkları uygulamalı spor dersleri hem de birçoğunun aynı zamanda aktif sporcu olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü sporun doğasında yer alan kazanma hırısı, başarı, başarısızlık motivasyon ve başarıya inançlı olma düşüncesinin genel öz-yeterlik inancını geliştirdiği düşünülmektedir. Bazı araştırmacılar da bu düşünceye benzer şekilde bireyin tecrübe ettiği önceki başarı ve başarısızlık yaşantılarının genel öz-yeterlik inancını meydana getirdiğini ve bu özellik durumlar karşısında göreceli olarak süregelen bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedirler (Smith, Kass, Rotunda ve Schneider, 2006; Chen, Gully ve Eden, 2004). Ayrıca Beden eğitimi ve spor yüksekokullarına öğrencilerin özel yetenek uygulama sınavıyla girmesi bireylerin bu alanda yeterli olduklarını hissetmeleri açısından somut bir göstergedir. Ayrıca genel öz-yeterlik araştırmacılar tarafından bir kişilik özelliği olarak da görülmektedir (Aypay,2010).

BESYO da öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik puanlarının sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediği belirleme amacıyla yapılan ANOVA ve LSD analiz testi sonuçlarına göre sınıf düzeyi açısından 4. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin diğer sınıflara göre anlamlı düzeyde genel öz-yeterlik puanına sahip oldukları görülmüştür. Yaş değişkeni ile birlikte düşünüldüğünde, yaş değişkeni ile sınıf değişkeni birbirine paralel hareket eden iki

değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Son sınıf öğrencilerinde bilgi birikimi ve uzmanlaşma düşüncelerinin yanı sıra KPSS hazırlığı ve atanma motivasyonu ile öz-yeterlik puanının yükselmesinde neden olabileceği düşünülmektedir. Öncü'de (2014) yaptığı çalışmada sınıf düzeyi yükseldikçe akademik öz-yeterlik puanında anlamlı şekilde yükseldiğini, bu anlamlı yükselişin Kamu Personeli Seçme Sınavına hazırlık sürecinin ve lisansüstü eğitime hazırlık motivasyonlarının etkili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında araştırmanın diğer bir sonucu olarak 1. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları sınıflar arasında en düşük olarak çıkmaktadır. Aynı şekilde Ünlü ve Kalemoglu (2011) tarafında yapılan akademik öz-yeterlik düzeylerine yönelik yapılan çalışmada araştırma bulgularına benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada da 4. Sınıf öğrencilerinin akademik öz-yeterlik puanları diğer sınıflardaki bireylerin öz-yeterlik puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öz-yeterlik konusunda yapılan başka bir çalışmada da Küçük, Kılıç ve Öncü (2013) üçüncü sınıf öğrencilerinin, Oğuz (2012) ise dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek akademik öz-yeterlik puanlarına sahip olduğunu rapor etmişlerdir.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ve alt boyut puanları bölüm değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin varyans analizi sonuçlarına göre beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin genel öz-yeterlik toplam puanları ve yetenek ve güven alt boyut puanları diğer bölümlere göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Yani bu bölüm öğrencileri diğer bölüm öğrencilerine göre yüksek düzeyde genel öz-yeterlik duygusuna sahiptir. Çaba ve direnç alt boyutunda ise yine BESYO bölümü olan Antrenörlük bölümü öğrencilerinin puan ortalamaları düzeyde diğer bölümlere göre anlamlı yüksek çıkmıştır. Bilindiği üzere beden eğitimi ve spor yüksekokulları özel yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır. Dolayısıyla bu bölüme yerleşen öğrenciler çoğunlukla spor branşında aktif olarak çalışan veya öncesinde de belli bir düzey spor faaliyetinin içinde olan bireylerdir. Bu nedenle hem aldıkları eğitim açısından hem de spor yetenekleri açısından kendilerini yeterli hissetmeleri doğaldır. Varol'da (2007) yaptığı çalışmada benzer şekilde beden eğitimi öğretmenliği bölümünde okuyan örneklem grubunun genel öz yeterlilik düzeylerini yüksek olduğunu saptamıştır.

5.2. Öneriler

Bu çalışma sonuçlarından hareketle eğitim sisteminde genel öz-yeterlik kavramına ağırlık verilip, her bireyin yapabildiği bir şey mutlaka vardır anlayışı içerisinde bireyler bilgi birikimleri ve kapasitelerini verimli kullanabilecek şekilde yetiştirilebilir.

Araştırma sonuçları göstermiştir ki beden eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerin öz yeterlilik puanları yüksek çıkmıştır. Bu durum beden eğitimi bölümlerini tercih eden öğrencilerin özel yetenek sınavıyla girmelerine bağlanabilir. Bu açıdan eğitim sistemimizde ilkokullardan başlayarak liseye kadar bireylerin akademik sınavların yanında spor becerileri ve yetenekleri açısından araştırılmaları ve yönlendirilmeleri okullarda meydana gelebilen birçok sorun ve şiddete karşı çözüm olarak değerlendirilebilir. Ülkemiz açısından bireylerin beceri ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu açıdan araştırma sonuçlarından hareketle bireylerin yeterlilik hissettikleri alanda başarılı olmaları hem verimlilik hem de iş hayatı mutluluğu açısından önemlidir. Ayrıca bireylerin öz yeterliliklerinin erken tespiti ve geliştirilmesi amacıyla sportif faaliyetlere yönlendirilmesi uzun vadede sağlık durumları açısından faydalı olacaktır.

Literatürde öz-yeterlik üzerine birçok çalışma mevcuttur. Ancak genel öz-yeterlik alanına yönelik sınırlı düzeyde araştırma mevcuttur. Bu çalışma, alandaki yapılacak çalışmalara veri sağlaması yönüyle önem arz etmektedir. Çalışma geniş gruplara uygulanabilir.

Ülkemizin var olan insan potansiyelini maksimum düzeyde kullanabilmesi için alınan eğitimlerin, en verimli şekilde iş gücüne yansıtılması gerekmektedir. Bir kişilik özelliği olan genel öz-yeterliğin katkısıyla motive olmuş insan kaynakları daha verimli hale gelecektir. Sivil toplum örgütleri ve şirketlerin insan kaynakları birimleri tarafından genel öz-yeterlik düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenip bireylerin bu özellikleri geliştirilebilir.

Araştırmanın örneklem grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. İlerleyen çalışmaların ortaokul ve lise dönemlerindeki örneklem grubu üzerinde yapılması önleyici gelişimsel rehberlik açısından önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

Akgül N. (2008). *Sivas il merkezi birinci basamak sağlık kurumlarında çalışan sağlık personelinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve öz-etkililik-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Aksoy V., Diken IH. (2009). Annelerin ebeveynlik öz-yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10 (1), 59-68.

Alesi M., Pepi A., Faria L., (2006) Personal conceptions of intelligence, self esteem and school achievement in italian and portuguese students, adolescence. *Academic Research Library*, 41,164.

Arslanerer, F. (2001). *Yöneticilerde öz-yeterlik algılaması ve sağlık yöneticilerinde bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Aypay, A. (2010). Genel öz-yeterlik ölçeğinin (göyö) türkçe 'ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 113-131.

Baltacı H. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin bilgisayar tutumları ile öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bandura, A ve Cervone, (1983). Self evaluative and self efficacy mechanism governing the motivational effects of goal systems. *Journal Of Personality and social Psychology*. 45, pp.1017-1028.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, USA, 84,191-215.

Bandura, A. (1982). Self-efficacy, mechanism _n human agency. *American Psychologist*, USA, 37(2), 122-147.

Bandura, A. (1984). Recycling misconceptions of perceived self efficacy. *Cognitive Therapy and Research*, 8, 231-255.

Bandura, A. (1986). Social Foundation of thought and action: a social cognitive theory. *Englewood Ciffs*. NJ: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia Of Human Human Behavior*(71-81). New York: Academic Press. Vol. 4, 144

Bandura, A. (1995). Exercise Of Personal And Collective Efficacy _n Changing Societies. _n A. Bandura (Ed.). *Self-Efficacy Changing Societies* (1-45). New York: Cambridge University Press.

Bandura, A. (1988) Self-efficacy conception of anxiety. *Anxiety Research*, Vol 1 (2), pp. 77-98.

Bandura, A. (1997) Social foundations of thought and action. *A Social-Cognitive Theory*. 400- 411.

Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., and Pastorelli, C. (2001). Self-efficacy belief as shapers of children's aspirations ad career trajectories. *Child Development*, 72(1), Pp. 187- 206.

Bray, S. (2004). Collective efficacy, group goals and group performance of a muscular endurance task. *Small Group Research*, 230-238.

Britner, S. L., & Pajares, F. (2006). Sources of science self-efficacy beliefs of middle school students. *Journal of Research in Science Teaching*, 43(5), pp.485-499.

Chen, G., Gully, S. M., Eden, D. (1999). Validation of a nev general self-Efficacy scale (Working Paper No. 10/99). Tel Aviv, Israel: Tel Aviv University, Faculty of Management.

Creed, P.A., & Patton, W. (2003). Predicting two components of career maturity in school based adolescents. *Journal of Career Development*, Vol.29(4), pp.277-290.

Desivilya, H.S. & Eizen, D. (2005). Conflict management in work teams: the role of social self-efficacy and group identification. *The International Journal of Conflict Management*, 16 (2), 183-208.

Eden, D. (1999). Imapct of Self-Efficacy on Work Motivation Teory and Research Presented at Symposium entitled, Self-Efficacy: Teory, Research, and Application at the Academy of Management Annual Meeting, Chicag, August.

Elibol F. (2007). *12-36 Aylar arasında çocukları olan annelere verilen grup eğitiminin annelerin anne-babalık görevlerinde öz-yeterliklerine yönelik katkısının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Endler, N. S., Speer, R. L., Johnson, J. M., Flett, G. L. (2001). General self-efficacy and control in relation to anxiety and cognitive performance. *Current Psychology*, 20 (1), 36–53.

Erez, A. & Judge, T.A. (2001). Relationship of core self-evaluations to goal setting, motivation, and performance. *Journal of Applied Psychology*, 86, 1270-1276.

Chen G, Gully SM, Eden D ve ark. (2004) General self-efficacy and self-esteem: toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. *J Organiz Behav*, 25, 375-395.

Gibson, C. (1999). Do they do what they believe they can? Group efficacy and group effectiveness across tasks and cultures. *Academy of Management Journal*, 42: 138-152.

Gibson, C., Randel, A., Early, P. (2000). Understanding group efficacy. *Group and Organization Management*. 25: 67-98.

Goddard, R. G., Hoy, W. K. & Woolfolk Hoy, A. (2004). Collective efficacy: theoretical development, empirical evidence, and future directions. *Educational Researcher*, 33(3), 3–13.

Gözüm, S. ve Aksayan, S. (1999). Öz-etkililik-yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği: Öz-etkililik ile stresle başa çıkma algısı arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Dergisi*, 2(1), 21-43.

Henson, R. K. (2001). Teacher self-efficacy: Substantive Implications And Measurement Dilemmas. *Annual Meeting of the Educational Research Exchange*.

Işık İ. (2001) *Öz-yeterlik inancı: Yönetici rolleri Açısından bir inceleme..* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Judge TA., Locke EA., Durham CC. (1997). The dispositional causes of job satisfaction: a core evaluations approach. *Research in Organizational Behavior*, 19: 151-188.

Karadağ E., Aksoy Derya Y., Ucuzal M. (2009), Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin öz etkililik-yeterlik düzeyleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1),13–20.

Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Karataş, K. (2013). *Öğretmen adaylarının öz yönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluklarının eleştirel düşünme eğilimleri, genel öz-yeterlikleri ve akademik başarıları açısından yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kavanagh, D. J. ve Bower, G. H. (1985). Mood and self-efficacy: Impact Of Joy And Sadness On Perceived Capabilities. *Cognitive Therapy and Research*, 9, 507–525.

Kıtayama S. (1996) Social thinking. in: social psychology. D. G Myers (Ed)., 5th ed (49-52)., New York: The McGraw-Hill Companies Inc.

Kumar, R., ve Lal, R. (2006). The Role of self-efficacy and gender difference among the adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 32(3), pp.249–254.

Küçük Kılıç S, Öncü E. (2013). *6.Ulusal Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi: Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bilişötesi öğrenme stratejileri ve akademik öz-yeterlikleri*. Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Linnenrnik, e. A; p. R. Pintrich (2003). The role of self-efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. *Reading & Writing Quarterly*, Apr-Jun., 19 2.

Luszczynska, A., Gutierrez- Dona, B. & Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: evidence from five countries. *International Journal of Psychology*, 40 (2), 80-89.

Luszczynska, A., Gutierrez-Dona, B., & Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning, evidence from five countries. *International Journal of Psychology*, 40(2), 80-89.

Luszczynska, A., Scholz, U. & Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale: multicultural validation studies. *The Journal of Psychology*, 139 (5), 439-457.

McConville SA., Lane AM. (2005) Using on-line video clips to enhance self-efficacy toward dealing with difficult situations among nursing students. *Nurse Education Today*, 26(3), 200–208.

Milner H. R. & Woolfolk-Hoy A. (2003). Teacher self efficacy retaining talented teachers: A case study of an African American teacher. *Teaching and Teacher Education*, 19, 203-276.

Mutlu, S. (2003). *Öz-yeterlik, eşitlik duyarlılığı ve çalışma tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Oğuz A. (2012). Academic self-efficacy beliefs of prospective primary school teachers. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(2), 15-28.

Otaçioğlu SG. (2008) Müzik öğretmenliği okul deneyimi uygulamalarına katılan öğretmen adaylarının öz etkililik-yeterlik düzeylerinin incelenmesi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 163-170.

Öcel, H. (Ekim 2002). *Takım sporu yapan oyuncularında kolektif yeterlik öz-yeterlik le başarı algı ve beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Pekmezci, G. (2010) *Hemşirelerin örgütsel bağlılıkları ile öz-yeterlik algısı arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Rimm, H. ve Jerusalem, M. (1999). Adaptation and validation of an estonian version of the general self-efficacy scale. *Anxiety Stress Coping*, 12 (3), 329-345.

Sahraç, Ü. (2007). *Stres kontrolü, genel-öz yeterlik, durumluk kaygı ve yaşam doyumuyla ilgili bir akış modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Say, M. (2005). *Fen bilgisi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Scherbaum C.A., Cohen-Charash Y., & Kern M.J. (2006). Measuring general self efficacy: a comparison of three measures using item response. *Theory. Educational and Psychological Measurement*, 66(6), 1047-1063.

Scholz U., Dona BG., Sud S., Schwarzer R (2002). Is general self-efficacy a universal construct? Psychometric Findings From 25 Countries. *European Journal Of Psychological Assesment*, 18(3):242–251.

Scholz, U. and Schwarzer, R. (2005). The General self-efficacy scale: multicultural validation studies. *The Journal of Psychology*, 139 (5), 439-457.

Scholz, U., Gutierrez- Dona, B., Sud, S. & Schwarzer, R. (2002). Is general self efficacy a universal construct?. *European Journal of Psychological Assessment*, 18 (3), 242-251.

Schwarzer R. (1992) *Self-efficacy: thought control of action*. Washington, DC: Hemisphere,

Schwarzer, R. & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston (Eds.), *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs* (pp. 35-37). Windsor, UK: NFER-Nelson

Schwarzer, R. & Scholz, U. (2000). *Cross-cultural assessment of coping resources: The general perceived self-efficacy scale*. Paper presented at the First Asian Congress of Health Psychology: Health Psychology and Culture, Tokyo:Japan.

Schwarzer, R., & Born, A. (1997). Optimistic self-beliefs: Assessment of general perceived self-efficacy in thirteen cultures. *World Psychology*, 3, 177-190.

Sencer, M. (1989). *Toplum bilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım.

Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Sergek, E., ve Sertbaş, G. (2006). SSK hastanesinde çalışan hemşirelerin sosyo demografik özellikleri ve öz etkililik, yeterlik düzeyleri. *Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 9(1), 41-48.

Shea, P. Guzzo, , R., Campbell, J., & A., Yost (1993). Potency in groups, articulating a construct. *British Journal of Social Psychology*, 32, 87-106.

Sherer M., Adams C. (1983) Construct validation of the self efficacy scale. *Psychological Reports*, 53, 899-902.

Sherer M., Maddux JE., Mercandante B., Prentice-Dunn S., Jacobs B., Rogers RW. (1982) The Self-efficacy scale: construction and validation. *psychol rep*, 51,663-671.

Smith, S.A., Kass, S.J., Rotunda, R.J. & Schneider, S.K. (2006). If at first you don't succeed: Effects of failure on general and task-specific self-efficacy and performance. *North American Journal of Psychology*, 8 (1), 171-182.

Şanlı, S. (2014). Polis Akademisi öğrencilerinin genel öz-yeterlik inançları ve sporda güdülenme kaynaklarının incelenmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*. 25 (4), 172–183.

Sensoy, O., ve Aydoğdu, M. (2008). Araştırma soruşturma tabanlı öğrenme yaklaşımının fen bilgisi öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeylerinin gelişimine etkisi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(2): 69–93.

Toklu, O., (2010), *Tenis antrenörlerinde liderlik özellikleri ve öz-yeterlik arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Tong, Y. and Shanggui, S. (2004). A Study on general self-efficacy and subjective well-being of low ses college students in a chinese university. *College Students Journal*, 38 (4), 637-642.

Turan, B., Karaoğlu, B., Kaynak, K., Pepe, O. (2016). Özel yetenek sınavlarına giren adayların genel öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 1(1):17-26.

Uğur E. (2010) *Yönetici hemşirelerin koçluk becerileri ve öz-etkililik-yeterlik algulamaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Uyaniker E.A., (2014). *Yönetici hemşirelerin genel öz-yeterlik inancı ile zaman yönetimi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Ünlü H, Kalemoğlu Y. (2011). Academic self-efficacy of Turkish physical education and sport school students. *Journal of Human Kinetics*, 27, 190-203.

Üredi, I. ve Üredi L. (2006). (2006) Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2).

Varol, B. (2007). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Wood, R. ve A, Bandura, (1989). Social cognitive theory of organizational manegement, *Academy of Management Review*, 14, (3), 361-384.

Yardımcı F., Başbakkal Z. (2011) İlköğretim Öğrencilerinin Öz-Yeterlik Düzeylerinin Ve Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 27(2):19-33.

Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 36-58.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, F. ve İlhan, İ. Ö. (2010). Genel öz-yeterlik ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21 (4), 301-308.

Yılmaz M., Köseoğlu P., Gerçek C., Soran H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz-yeterlilik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. VI.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitim Kongresi Özetler Kitapçığı, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Zengin N. (2007). Sağlık yüksekokulu ğrencilerinde öz-etkililik-yeterlik algısı ve klinik uygulamada yaşanılan stresle ilişkisinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1):49-57.

Zulkosky K. (2009) Self-efficacy: a concept analysis. *Nursing Forum*, 44(2): 93–102.

Ek A. Genel Öz-Yeterlik Ölçeği

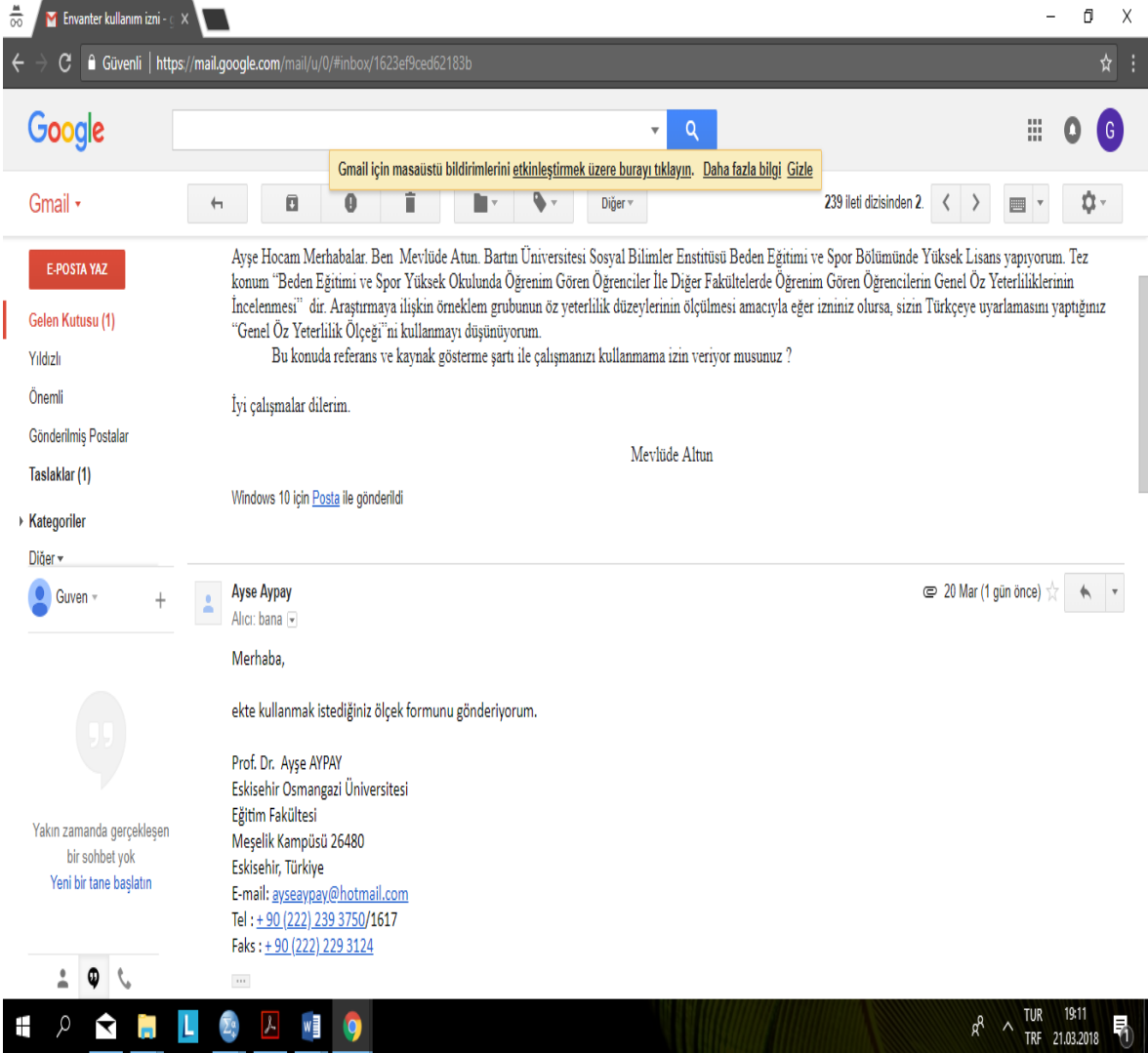
GENEL ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, bireylerin stresli yaşantılarla başa çıkabilme ve bunlara uyum sağlayabilme becerilerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Verdiğiniz veriler bilimsel bir araştırmada kullanılacak olup cevaplarınız tamamen gizli tutulacaktır. Size sunulan ifadelere katılma derecenizi "Tamamen yanlış", "Biraz doğru", "Orta düzeyde doğru", "Tamamen doğru" seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyiniz.

Teşekkürler
Mevlüde Altun

	Tamamen yanlış	Biraz doğru	Orta düzeyde doğru	Tamamen doğru
1) Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözenin bir yolunu daima bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
2) Bana karşı çıkıldığında, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
3) Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.....	☐	☐	☐	☐
4) Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.....	☐	☐	☐	☐
5) Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.....	☐	☐	☐	☐
6) Gerekli çabayı gösterirsem, birçok sorunu çözebilirim.....	☐	☐	☐	☐
7) Baş etme gücüme güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda soğukkanlılığımı koruyabilirim....	☐	☐	☐	☐
8) Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
9) Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.....	☐	☐	☐	☐
10) Önüme çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.....	☐	☐	☐	☐

Ek B. Envanter Kullanım İzni

The screenshot shows a Gmail inbox on a desktop browser. The email is from Ayşe Aypay, dated 20 Mar (1 gün önce). The subject is "Merhaba," and the body text reads: "ekte kullanmak istediğiniz ölçek formunu gönderiyorum. Prof. Dr. Ayşe AYPAY, Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Meşelik Kampüsü 26480, Eskisehir, Türkiye. E-mail: ayseaypay@hotmail.com, Tel : +90 (222) 239 3750/1617, Faks : +90 (222) 229 3124". The sender's contact information is also visible on the left side of the email.

E-POSTA YAZ

Gelen Kutusu (1)

Yıldızlı

Önemli

Gönderilmiş Postalar

Taslaqlar (1)

Kategoriler

Diğer

Güven +

Ayşe Aypay
Alıcı: bana

20 Mar (1 gün önce)

Merhaba,

ekte kullanmak istediğiniz ölçek formunu gönderiyorum.

Prof. Dr. Ayşe AYPAY
Eskisehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Meşelik Kampüsü 26480
Eskisehir, Türkiye
E-mail: ayseaypay@hotmail.com
Tel : +90 (222) 239 3750/1617
Faks : +90 (222) 229 3124

Yakın zamanda gerçekleşen bir sohbet yok
Yeni bir tane başlatın

Ek C. Kişisel Bilgiler Anketi

Sayın Katılımcı

Genel öz-yeterlik üzerine bir araştırma yürütülmektedir verdiğiniz tüm bilgiler gizli tutulacak olup, ileride yapılacak araştırmalara katkı amacıyla istatistiki bilgi olarak kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz: ( ) 1. E ( ) 2. K

2. Okuduğunuz Fakülte: ( ) 1. BESYO ( ) 2. Diğer

3. Okuduğunuz Bölüm:

4. Yaşınız :

18-20	21-22	23-24	24+

5. Sınıfınız:

1. sınıf	2.sınıf	3. sınıf	4. sınıf	

Ek D. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mevlüde ALTUN
Doğum Yeri ve Tarihi : Şarkışla/SİVAS 03/10/1993

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Cumhuriyet Üniversitesi BESYO
Yüksek Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller :
Bilimsel Faaliyet/Yayımlar : 1.-4.INTERNATIONAL SPORT SCIENCE
TOURİSM AND RECRATION STUDENT
CONGRESS (21-23 APRIL 2017)
2.-INTERNATIONAL CONFERENCE ON SPORTS
FOR ALL AND WELLNESS (05-08 APRIL 2018)

Aldığı Ödüller :

İş Deneyimi

Stajlar :
Projeler ve Kurs Belgeleri :
Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi : mvldaltn.58@gmail.com

Tarih : 28.12.2018